

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზი

2024-2034 წლებისთვის

სექტემბერი, 2024 წელი

მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზი

მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზის ჩატარების მთავარი მიზანია, შეფასდეს მთავრობის შესაძლებლობა მოემსახუროს ვალდებულებებს საშუალო და გრძელვადიან პერიოდში. ვალის მდგრადობის ანალიზი მნიშვნელოვანია საბიუჯეტო გამჭვირვალობის და ეფექტური საჯარო ფინანსების მართვის თვალსაზრისით. ანალიზი ეფუძნება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF) მეთოდოლოგიას და მოდიფიცირებულია ქვეყნის სპეციფიკიდან გამომდინარე¹.

მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზი მოიცავს სხვადასხვა შესაძლო რისკ ფაქტორების შეფასებას და მათ გავლენას მთავრობის ვალის პორტფელზე, ეხმარება მთავრობას წინსწრებით მოახდინოს შესაძლებელი ნეგატიური ფაქტორებიდან გამომწვეული შედეგების იდენტიფიცირება და შეიმუშაოს შესაბამისი სამოქმედო გეგმა.

მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზში გამოყენებულია საბაზისო და ალტერნატიული (ნეგატიური) სცენარები და ამ სცენარებისთვის დაშვებები სხვადასხვა მაკროეკონომიკურ და ფისკალურ ცვლადებზე - რეალური მშპ-ს ზრდა, ინფლაცია, გაცვლითი კურსი, საპროცენტო განაკვეთები, სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტი და სხვა.

მოცემულ ანალიზში, საბაზისო სცენარი წარმოადგენს, ეკონომიკური განვითარების იმ მოსალოდნელ ვარიანტს, რომლის მოხდენის ალბათობაც საშუალოვადიან პერიოდში ყველაზე მაღალია. შესაბამისად, აღნიშნული სცენარის საფუძველზე ხდება სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტის შედგენა.

ალტერნატიულ სცენარებში, ხდება სხვადასხვა სიდიდის მაკროეკონომიკური და ფისკალური შოკების (რეალური მშპ-ს ზრდის შოკი², რეალური საპროცენტო განაკვეთის შოკი³, სახელმწიფო ბიუჯეტის პირველადი ბალანსის შოკი⁴, ნომინალური გაცვლითი კურსის შოკი⁵, კომბინირებული შოკი⁶ და პირობითი ვალდებულებების შოკი⁷) გათვალისწინებით სტრეს ტესტების ჩატარება და მათი გავლენის შეფასება მთავრობის ვალის მდგრადობაზე.

¹ მეთოდოლოგია მოცემული შემდეგ ბმულზე: <https://www.imf.org/external/np/pp/eng/2005/070105.pdf>

² საბაზისო სცენარს გამოკლებული გასული 10 წლის მონაცემების 1 სტანდარტული გადახრა. შოკები გამოყენებულია 2025-2026 წლებისთვის, ხოლო 2027-2034 წლებისთვის აღებულია საბაზისო სცენარი. მოცემულ სცენარში არ არის გამოყენებული პერმანენტული შოკი, რადგან რეალური მშპ-ს ზრდის პერმანენტული შოკის პირობებში მთავრობის ვალი, მსგავსად თითქმის ყველა სხვა ქვეყნის მთავრობის ვალისა, არის არასტაბილური. ამასთანავე, გრძელვადიან პერიოდში ეკონომიკა იზრდება პოტენციური ზრდით. დღეის მდგომარეობით, არ არსებობს საფუძველი საქართველოს გრძელვადიანი პოტენციური ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებლის შემცირების.

³ საბაზისო სცენარს დამატებული გასული 10 წლის მონაცემების 1/2 სტანდარტული გადახრა. შოკები გამოყენებულია 2025-2028 წლებისთვის.

⁴ საბაზისო სცენარს დამატებული გასული 10 წლის მონაცემების 1/2 სტანდარტული გადახრა. შოკები გამოყენებულია 2025-2028 წლებისთვის.

⁵ ლარის აშშ დოლართან ნომინალური გაცვლითი კურსის ერთჯერადი გაუფასურება 2025 წელს 30%-ით.

⁶ 2025 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტის პირველადი ბალანსის, რეალური მშპ-ს ზრდის ტემპის და რეალური საპროცენტო განაკვეთის საბაზისო სცენარიდან გადახრა 1 სტანდარტული გადახრით.

⁷ ელექტროენერჯის გარანტირებული შესყიდვის შეთანხმების (PPA) ფარგლებში 100%-იანი ფისკალური რისკის რეალიზება 2025-2028 წლების განმავლობაში (636 მლნ ლარი).

გამოყენებული ცვლადების სიდიდეები საბაზისო სცენარისთვის

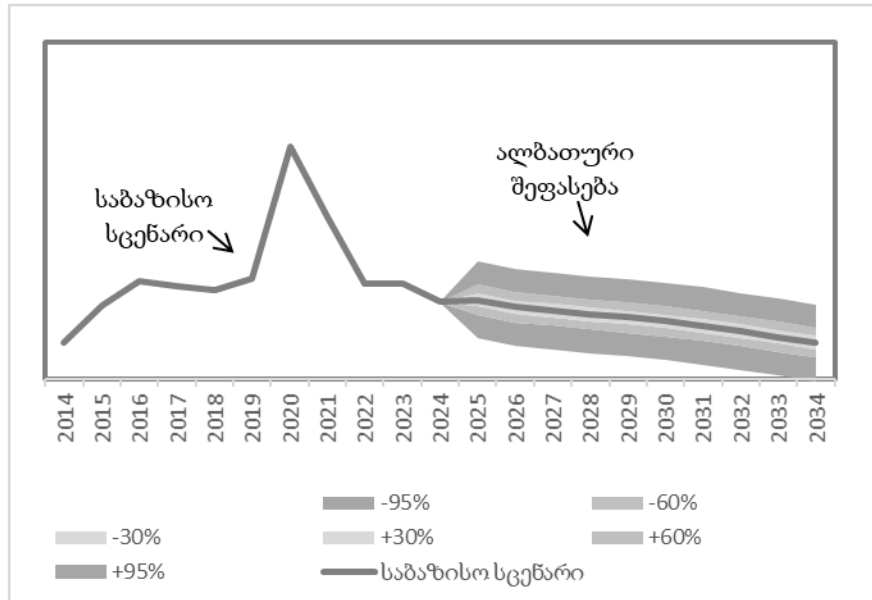
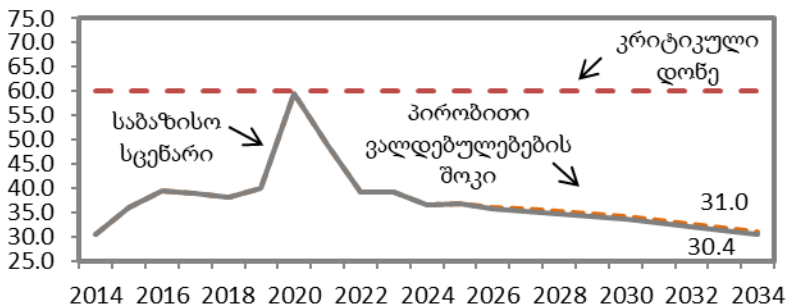
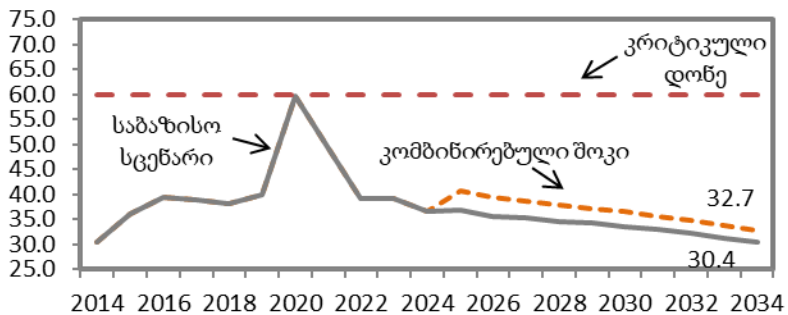
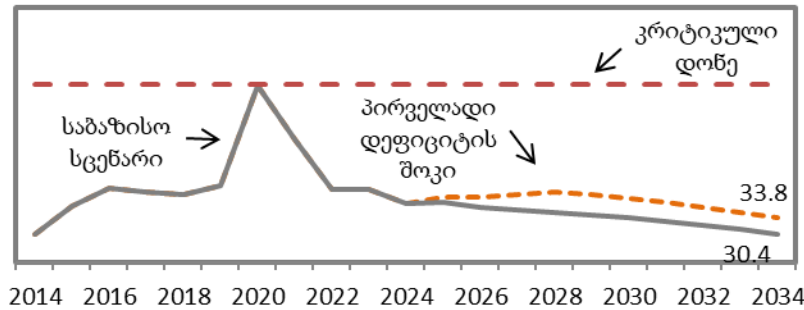
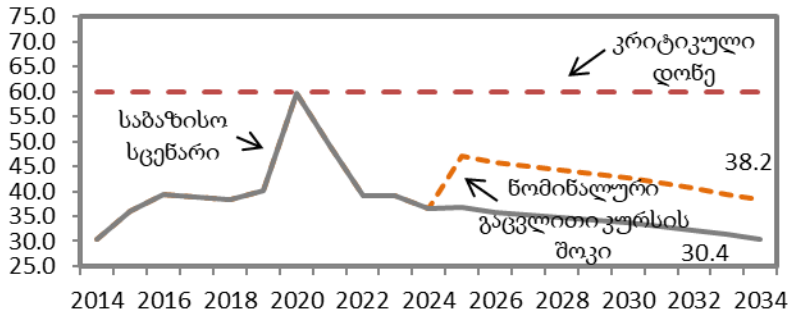
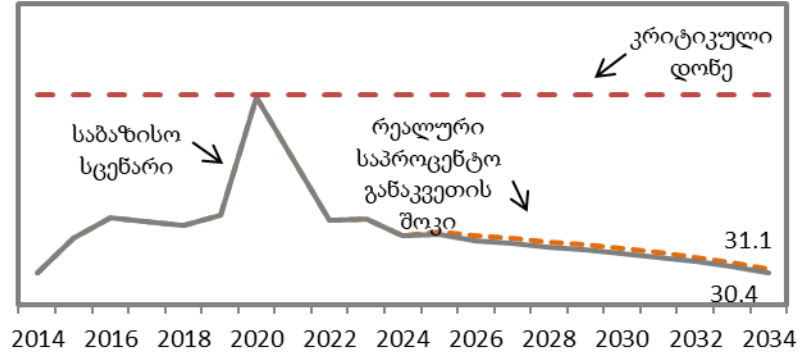
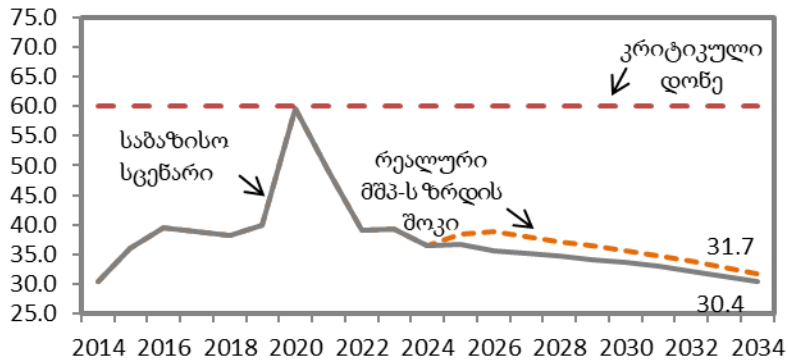
ცვლადები	10 წლის საშუალო	სტანდარტული გადახრა	2025	2026	2027	2028
საშუალო რეალური საპროცენტო განაკვეთი მთავრობის ვალზე (ნომინალურ განაკვეთს გამოკლებული მშპ დეფლატორი, %)	-2.0	2.7	2.3	2.2	2.2	2.1
რეალური მშპ-ს ზრდა (%)	5.1	4.8	5.5	5.0	5.2	5.3
პირველადი დეფიციტი (%-ად მშპ-თან)	3.1	2.1	1.0	0.9	0.8	0.8
ლარის ნომინალური გამყარება (აშშ დოლარი ერთ ლარში)			0.0	0.0	0.0	0.0
პირობითი ვალდებულების შოკი (%-ად მშპ-თან)			0.0	0.0	0.0	0.0

გამოყენებული ცვლადების სიდიდეები ალტერნატიული სცენარებისთვის

ცვლადები	10 წლის საშუალო	სტანდარტული გადახრა	2025	2026	2027	2028
საშუალო რეალური საპროცენტო განაკვეთი მთავრობის ვალზე (ნომინალურ განაკვეთს გამოკლებული მშპ დეფლატორი, %)	-2.4	2.8	3.6	3.5	3.5	3.4
რეალური მშპ-ს ზრდა (%)	4.2	4.7	0.7	0.2	5.2	5.3
პირველადი დეფიციტი (%-ად მშპ-თან)	3.2	2.1	2.1	1.9	1.9	1.8
ლარის ნომინალური გამყარება (აშშ დოლარი ერთ ლარში)			-30.0	0.0	0.0	0.0
პირობითი ვალდებულების შოკი (%-ად მშპ-თან)			0.1	0.2	0.2	0.2

მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზის შეფასებისას განხილული ყველა სცენარის მიხედვით (იხ. დიაგრამები) მთავრობის ვალი მშპ-თან მიმართებაში იზრდება, მაგრამ დაშვებული შოკის ნეიტრალიზებასთან ერთად იწყებს კლებას. 2020 წელს, გლობალური პანდემიის გამო გაუარესებული ეკონომიკური მდგომარეობის და შესაბამისად გაზრდილი ფინანსური საჭიროებების შედეგად მთავრობის ვალის მშპ-თან ფარდობის ზრდის მიუხედავად, 2023 წლის ბოლოს მდგომარეობით ვალის მშპ-თან ფარდობა შემცირდა 39.2%-მდე, ხოლო 2024 წლის ბოლოსთვის მოსალოდნელია მისი 36.5 პროცენტამდე შემცირება. საბაზისო სცენარით, ვალის მშპ-თან ფარდობა შემდეგ წლებშიც შეინარჩუნებს კლებად ტენდენციას.

მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზის დიაგრამები (მთავრობის ვალი %-ად მშპ-თან)

მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზი, 2024-2034 (პროცენტულად მშპ-თან, თუ სხვა არ არის მითითებული)

	ფაქტი													პროგნოზი									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034		
საბაზისო სცენარი*																							
1 მთავრობის ვალი	30.4	36.0	39.5	38.9	38.2	40.0	59.6	49.1	39.2	39.2	36.5	36.8	35.7	35.2	34.6	34.2	33.6	32.9	32.2	31.3	30.4		
მათ შორის, უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული	24.4	29.8	32.7	31.9	31.1	31.7	47.1	39.5	29.4	28.5	25.4	24.9	23.2	22.1	21.1	20.1	19.1	17.9	16.8	15.7	15.2		
2 ცვლილება მთავრობის ვალში	1.4	5.6	3.5	-0.6	-0.6	1.8	19.5	-10.5	-9.9	0.1	-2.7	0.3	-1.1	-0.5	-0.6	-0.4	-0.6	-0.7	-0.8	-0.8	-0.9		
3 ვალის ზრდის იდენტიფიცირებული კომპონენტები (4+7+12)	2.5	6.4	4.0	-2.3	-0.1	1.4	17.2	-8.7	-8.7	-0.8	-1.5	-0.7	-0.5	-0.5	-0.5	-0.4	-0.6	-0.7	-0.8	-0.8	-0.9		
4 პირველადი დეფიციტი	2.2	2.5	2.7	2.5	1.4	2.1	8.1	5.7	2.5	1.5	1.2	1.0	0.9	0.8	0.8	0.7	0.6	0.5	0.5	0.4	0.3		
5 მთლიანი შემოსავლები და გრანტები	25.6	25.9	26.5	26.4	26.1	26.0	24.9	24.9	26.6	27.6	28.2	27.5	27.3	27.1	27.0	27.0	27.0	27.0	27.0	27.0	27.0		
6 მთლიანი დანახარჯები (საპროცენტო ხარჯის გარეშე)	27.8	28.4	29.1	28.9	27.4	28.1	33.1	30.6	29.0	29.1	29.3	28.5	28.2	28.0	27.8	27.7	27.6	27.5	27.4	27.3	27.3		
7 ვალის ავტომატური დინამიკა 1/	0.0	4.5	2.0	-4.0	-1.4	-0.1	6.0	-11.5	-11.3	-2.2	-2.1	-1.1	-1.0	-1.0	-1.1	-1.0	-1.1	-1.1	-1.1	-1.1	-1.1		
8 რეალური საპროცენტო განაკვეთის/რეალური მშპ-ს ზრდის კონტრიბუცია 2/	-1.6	-1.6	-0.8	-3.4	-2.3	-2.2	1.4	-9.4	-7.1	-2.1	-2.4	-1.1	-1.0	-1.0	-1.1	-1.0	-1.1	-1.1	-1.1	-1.1	-1.1		
9 რეალური საპროცენტო განაკვეთის კონტრიბუცია	-0.4	-0.6	0.4	-1.6	-0.2	-0.3	-1.1	-4.2	-2.6	0.5	0.5	0.7	0.7	0.7	0.6	0.6	0.5	0.5	0.4	0.4	0.3		
10 რეალური მშპ-ს ზრდის კონტრიბუცია	-1.2	-0.9	-1.2	-1.8	-2.1	-1.9	2.5	-5.2	-4.5	-2.7	-2.9	-1.8	-1.7	-1.7	-1.7	-1.6	-1.6	-1.6	-1.5	-1.5	-1.4		
11 გაცვლითი კურსის გაუფასურების კონტრიბუცია 3/ მნიშვნელი = 1+g+p+g	1.7	6.1	2.9	-0.6	1.0	2.1	4.6	-2.1	-4.2	-0.1	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
12 ვალის ზრდის სხვა იდენტიფიცირებული კომპონენტები	0.3	-0.6	-0.8	-0.8	-0.1	-0.6	3.0	-2.9	0.2	-0.1	-0.6	-0.6	-0.4	-0.3	-0.2	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1		
13 პრივატიზაცია (მინუს ნიშნით) და სხვა რესურსების გამოყენება	0.3	-0.6	-0.8	-0.8	-0.1	-0.6	3.0	-2.9	0.2	-0.1	-0.6	-0.6	-0.4	-0.3	-0.2	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1	-0.1		
14 პირობითი ვალდებულებები	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
15 სხვა	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
16 განსხვავება (2-3)	-1.0	-0.8	-0.5	1.7	-0.5	0.4	2.4	-1.8	-1.3	0.9	-1.2	1.0	-0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
სცენარი 1. რეალური საპროცენტო განაკვეთის შოკი	30.4	36.0	39.5	38.9	38.2	40.0	59.6	49.1	39.2	39.2	36.5	37.2	36.6	36.0	35.5	35.0	34.4	33.7	32.9	32.0	31.1		
სცენარი 2. რეალური მშპ-ს ზრდის შოკი	30.4	41.4	39.5	38.9	38.2	40.0	59.6	49.1	39.2	39.2	36.5	38.4	38.8	38.0	37.2	36.5	35.7	34.8	33.8	32.8	31.7		
სცენარი 3. პირველადი დეფიციტის შოკი	30.4	41.4	39.5	38.9	38.2	40.0	59.6	49.1	39.2	39.2	36.5	37.9	37.8	38.3	38.7	38.2	37.5	36.7	35.8	34.8	33.8		
სცენარი 4. ნომინალური გაცვლითი კურსის შოკი	30.4	41.4	39.5	38.9	38.2	40.0	59.6	49.1	39.2	39.2	36.5	47.2	45.8	45.0	44.2	43.4	42.6	41.6	40.5	39.4	38.2		
სცენარი 5. კომბინირებული შოკი	30.4	41.4	39.5	38.9	38.2	40.0	59.6	49.1	39.2	39.2	36.5	40.6	39.3	38.6	37.9	37.2	36.5	35.6	34.7	33.7	32.7		
სცენარი 6. პირობითი ვალდებულებების შოკი	30.4	41.4	39.5	38.9	38.2	40.0	59.6	49.1	39.2	39.2	36.5	36.9	36.0	35.7	35.3	34.8	34.2	33.5	32.7	31.9	31.0		
მირითადი მაკროეკონომიკური და ფისკალური დაშვებები																							
რეალური მშპ-ს ზრდა (%)	4.6	3.4	3.4	5.2	6.1	5.4	-6.3	10.6	11.0	7.5	8.2	5.5	5.0	5.2	5.3	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0	5.0		
სამშალო ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი მთავრობის ვალზე (%) 4/	3.2	3.4	3.4	3.4	3.2	3.4	3.7	2.8	2.7	4.2	4.9	5.4	5.3	5.2	5.2	5.0	4.8	4.6	4.5	4.4	4.2		
სამშალო ნომინალური საპროცენტო განაკვეთი მთავრობის საგარეო ვალზე (%) 4/	1.8	1.8	1.7	2.0	2.0	2.1	1.9	1.3	1.1	2.4	3.5	3.7	3.6	3.8	3.8	3.8	3.7	3.7	3.7	3.8	3.8		
სამშალო რეალური საპროცენტო განაკვეთი მთავრობის ვალზე (სამშალო ნომინალურ საპროცენტო განაკვეთის გამოკლებული მშპ დეფლატორი, %)	-1.3	-1.9	1.1	-3.9	-0.3	-0.6	-3.0	-6.8	-5.1	1.7	1.7	2.3	2.2	2.2	2.1	1.9	1.7	1.6	1.4	1.3	1.2		
გაცვლითი კურსი (ლარი ერთ აშშ დოლარში)	1.9	2.4	2.6	2.6	2.7	2.9	3.3	3.1	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7	2.7		
ლარის ნომინალური გაუფასურება (ლარი ერთ აშშ დოლარში)	7.3	28.5	10.5	-2.1	3.3	7.1	14.3	-5.5	-12.8	-0.5	1.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
გაცვლითი კურსი (აშშ დოლარი ერთ ლარში)	0.5	0.4	0.4	0.4	0.3	0.3	0.3	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4		
ლარის ნომინალური გამყარება (აშშ დოლარი ერთ ლარში)	-6.8	-22.2	-9.5	2.1	-3.2	-6.7	-12.5	5.8	14.6	0.5	-1.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		
ინფლაცია (მშპ დეფლატორი, %)	4.6	5.4	2.3	7.5	3.5	4.0	6.8	10.2	8.1	2.5	3.2	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0		

1/ მიღებულია, როგორც $[(r - p(1+g) - g + ae(1+r))/(1+g+p+g)]$ - ჯერ გასული პერიოდის ვალის თანაფარდობა ნომინალურ მშპ-თან.

სადა r = რეალური საპროცენტო განაკვეთი; p = მშპ-ს დეფლატორის ზრდის განაკვეთი; g = რეალური მშპ-ს ზრდა; a = უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული მთავრობის ვალის წილი მთლიან მთავრობის ვალში; და e = ნომინალური გაცვლითი კურსის გაუფასურება (დათვლილია როგორც ლარის ღირებულების ზრდა აშშ დოლართან მიმართებაში)

2/ რეალური საპროცენტო განაკვეთის წვლილი მიღებულია მე-2-ე სქელიდან, როგორც $r - \pi(1+g)$ და რეალური ზრდის წვლილი მიღებულია როგორც $-g$.

3/ გაცვლითი კურსის კონტრიბუცია მიღებულია ასევე მე-2-ე სქელიდან, როგორც $ae(1+r)$.

4/ მიღებულია მთავრობის ვალის ნომინალური საპროცენტო ხარჯის გაყოფით გასული პერიოდის ვალის ნაშთზე

* მთავრობის ვალის მდგრადობის ანალიზში გამოყენებული საბაზისო სცენარი შესაბამისობაშია ფისკალური სექტორის მაკროეკონომიკური რისკების ანალიზის შემუშავებისას გამოყენებულ საბაზისო სცენართან.

მთავრობის ვალის ცვლილებაზე მოქმედი ფაქტორები (%-ად მშპ-თან), საბაზისო სცენარი

